

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2024/93

Karar Sayısı : 2025/98

Karar Tarihi : 22/4/2025

R.G.Tarih-Sayı : 23/6/2025-32935

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Kahramanmaraş 2. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'un 31/8/1999 tarihli ve 574 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesiyle değiştirilen 29. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "...veya eşine..." ve "...o yerde..." ibarelerinin Anayasa'nın 2., 5., 7. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Hak sahipliği talebinin reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME KURALLARI

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 29. maddesi şöyledir:

"Madde 29 – (Değişik: 31/8/1999-KHK-574/2 Md.)

Yıkılan, yanan veya ağır hasara uğrayan veya uğraması muhtemel olan binalarla imar planları gereğince kamulaştırılmasında zorunluluk bulunan yerlerdeki binalarda oturan ailelere hak sahibi olmak şartıyla konut yaptırılır veya kredi verilir.

Aynı bina içinde hak sahibi ebeveyn ile birlikte oturan evli kişilerin durumu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca bu konuda hazırlanacak yönetmelik gereğince takdir ve tespit edilir.

Kendilerine ait olmayan arsa veya arazi üzerine inşaat ruhsatı almaksızın bina inşa eden yapı sahipleri ile yer kayması, su baskını, kaya düşmesi ve benzeri sebeplerle imar planında yapı yapılması sakıncalı olarak belirlenen yerlerde ruhsatsız olarak yapılan yapıların sahipleri haksahibi olarak kabul edilmez.

Kendisine veya eşine ait o yerde aynı cins müstakil hasarsız başka bir binası veya dairesi olan ailelere bina ve inşaat kredisi verilemez.

Yıkık olduğu veya ağır, orta ve az derecede hasar gördüğü belirlenen binalardan mülkiyeti tüzel kişilere ait olanlara yardım yapılmaz.

Afete uğramasıyla ekonomik ve sosyal hayatı kesintiye uğratan dükkan ve fırın gibi binalar için de sahiplerine, borçlandırma hükümleri dairesinde, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na belirlenecek esaslara göre inşaat kredisi verilebilir. O yerde kendisine veya eşine ait müstakil hasarsız başka bir işyeri bulunanlar, bu yardımdan faydalanamazlar.

(Değişik son fıkra: 29/5/2003-4864/3 md.) Hasarlı bina veya işyeri sigortalı ise yapılacak yardımdan sigorta tutarı indirilmez.

(Ek fıkra: 9/5/2012-6305/16 md.) Zorunlu deprem sigortası kapsamındaki binalar için, bu Kanundan ve ilgili diğer mevzuattan doğan Devletin konut kredisi açma ve bina yaptırma

yükümlülükleri, zorunlu deprem sigortası yaptırılmamış olmasının tespit edilmesiyle birlikte ortadan kalkar.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın katılımlarıyla 9/5/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Burcu TAŞYAPAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmünde kararname (KHK) kuralı, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. KHK'ların Yargısal Denetimi ile 6771 Sayılı Kanun'la Yapılan Anayasa Değişikliğinin Yargısal Denetime Etkileri Hakkında Genel Açıklama

3. Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) daha önceki hükûmet sisteminde yer alan Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi verebileceğini hükme bağlayan ve KHK'ların hukuksal rejimini düzenleyen Anayasa'nın 91. maddesi 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 9/7/2018 tarihinde yürürlüğe giren 16. maddesiyle yürürlükten kaldırılmış, böylece KHK çıkarılabilme imkânına anayasal olarak son verilmiştir.

4. Buna karşılık 6771 sayılı Kanun'la Anayasa'ya eklenen geçici 21. maddenin (F) fıkrasının birinci cümlesinde *“Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararnameler, tüzükler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer düzenleyici işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür”* denilmek suretiyle Anayasa'nın 91. maddesinin yürürlükten kaldırılma tarihine kadar çıkarılmış ve yürürlükte bulunan KHK'ların geçerliliklerini sürdürmeye devam edeceği hükme bağlanmıştır.

5. Anılan fıkranın ikinci cümlesinde ise *“Yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararnameler hakkında 152 nci ve 153 üncü maddelerin uygulanmasına devam olunur”* hükmüne yer verilerek Anayasa Mahkemesinin olağan KHK'lara ilişkin yargısal denetim yetkisinin devam ettiği kabul edilmiştir.

6. Anayasa'nın 148. maddesinin birinci fıkrasının 6771 sayılı Kanun'la değiştirilmeden önceki hâlinde Anayasa Mahkemesinin KHK'ların Anayasa'ya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetleyeceği hükme bağlanmış ve 2017 yılında yapılan söz konusu Anayasa değişikliği ile KHK rejimine son verilmeden önce Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın mülga 91. maddesini ölçü norm olarak esas alarak bu madde uyarınca KHK'ları yetki kanununa dayanıp dayanmadığı, yetki kanununun kapsamında olup olmadığı ve yasak alan içinde kalıp kalmadığı hususlarında denetime tabi tutmuştur. Anayasa'nın geçici 21. maddesinin (F) fıkrasının ikinci cümlesinde KHK'larla ilgili denetim yetkisinin devamı öngörülmekle birlikte söz konusu denetimde mülga normların ölçü norm olarak dikkate alınıp alınamayacağı hususunda bir hükme yer verilmemiştir.

7. Bu bağlamda mülga normların niteliklerini dikkate alan Anayasa Mahkemesi 19/2/2020 tarihli ve E.2018/122, K.2020/14 sayılı kararında mevcut KHK'ların Anayasa'ya uygunluk

denetiminde Anayasa'nın mülga 91. maddesinin ölçü norm olarak dikkate alınmaya devam edilmesi gerektiğine karar vermiştir. Anılan kararda içerik bakımından Anayasa'ya uygunluk denetiminde Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesi gereğince ilke olarak denetimin yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan normların ölçü norm olarak dikkate alınacağı ancak anayasa yargısı denetimine tabi bir norm, oluşturulduğu süreçte geçerli olan yetki kuralları esas alınarak vücut bulduğundan bu unsura ilişkin denetimin -yürürlükten kalkmış olsa dahi- o tarihteki kurallar esas alınarak yapılması gerekeceği ifade edilmiştir. Geçerliliğini sürdüren ve yetki unsuru bakımından da anayasal denetime tabi olan KHK'ların çıkarılması sırasındaki anayasal yetkinin kaynağını, ilga edilmiş olsa da Anayasa'nın 91. maddesinin teşkil ettiği, bu itibarla KHK çıkarma yetkisinin Anayasa'ya uygun olarak kullanılıp kullanılmadığı yönünden yapılacak denetimin ancak söz konusu anayasal yetkinin tanımlandığı, konu yönünden kapsam ve sınırlarının çizildiği normun ölçü alınması suretiyle gerçekleştirilecek bir inceleme ile mümkün olabileceği belirtilmiştir (AYM, E.2018/122, K.2020/14, 19/2/2020, §§ 11, 12).

8. Açıklanan nedenlerle mevcut KHK'ların Anayasa'nın mülga 91. maddesine uygunluğunun denetlenmesi gerekir.

9. Anayasa'nın mülga 91. maddesinde düzenlenen KHK'lar işlevsel yönden yasama işlemi niteliğinde olduğundan bu kuralların yargısal denetimlerinin yapılması görev ve yetkisi Anayasa Mahkemesine verilmiştir. Anılan maddede KHK'ların Anayasa'ya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunun denetlenmesinden söz edilmekte olup Anayasa'ya uygunluk denetiminin içine KHK'nın yetki kanunu kapsamında olup olmadığının denetimi de girmektedir. Nitekim Anayasa'nın mülga 91. maddesinde Bakanlar Kuruluna ancak yetki kanununda belirtilen sınırlar içinde KHK çıkarma yetkisinin verilmesi öngörülmüştür. Söz konusu yetkinin dışına çıkılması, KHK'yı Anayasa'ya aykırı duruma getirir. Dolayısıyla yargısal denetimde KHK'nın yetki kanunu kapsamında olup olmadığı sorununun da çözülmesi gerekir.

10. Dayanaklarını doğrudan doğruya Anayasa'dan alan olağanüstü hâl KHK'larından farklı olarak olağan dönemlerdeki KHK'ların bir yetki kanununa dayanması zorunludur. Bu nedenle KHK'lar ile dayandıkları yetki kanunu arasında çok sıkı bir bağ vardır. KHK'nın yetki kanunu ile olan bağı, KHK'yı aynen ya da değiştirerek kabul eden kanun ile kesilir. KHK'nın Anayasa'ya uygun bir yetki kanununa dayanması, Anayasa'ya uygunluğunun ön koşuludur. Bir yetki kanununa dayanmadan çıkarılan veya dayandığı yetki kanunu iptal edilen KHK'ların içeriği Anayasa'ya aykırılık oluşturmaya bile bunların Anayasa'ya uygunluğundan söz edilemez.

11. KHK'ların Anayasa'ya uygunluk denetimi, kanunların denetiminden farklıdır. Anayasa'nın 11. maddesinde "*Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz*" denilmektedir. Bu nedenle kanunların denetiminde, onların yalnızca Anayasa kurallarına uygun olup olmadığı saptanır. KHK'lar ise konu, amaç, kapsam ve ilkeleri yönünden hem dayandıkları yetki kanununa hem de Anayasa'ya uygun olmak zorundadır.

12. Anayasa'nın mülga 91. maddesinde kimi konuların KHK'larla düzenlenmesi yasaklanmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında "*...sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez.*" denilmiştir. Bu kural uyarınca TBMM, Bakanlar Kuruluna ancak KHK ile düzenlenmesi yasaklanmış alana girmeyen konularda KHK çıkarma yetkisi verebilir.

13. Öte yandan Anayasa'nın herhangi bir maddesinde kanunla düzenleneceği öngörülen bir konunun Anayasa'nın 91. maddesinin birinci fıkrasının açıkça yasakladığı hükümler ile ilgili olmadıkça ya da Anayasa'nın 163. maddesinde olduğu gibi KHK çıkarılamayacağı açıkça

belirtilmedikçe KHK ile düzenlenmesi Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz (AYM, E.2011/107, K.2012/184, 22/11/2012).

B. Anlam ve Kapsam

14. 7269 sayılı Kanun'da deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, tasman ve benzeri afetlerde; yapılar ve kamu tesislerinin genel hayata etkili olacak derecede zarar gördüğü veya görmesi muhtemel olan yerlerde gerekli tedbirlerin alınması ve zarara uğrayanlara yapılacak yardımlara ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

15. Anılan Kanun'un 29. maddesinde afetler nedeniyle konutu yıkılan, yanan veya ağır hasara uğrayanlara yapılacak yardımlar ve bu yardımlara yönelik hak sahipliğine ilişkin şartlara yer verilmiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasında afetin gerçekleşmesinin ardından afet bölgelerinde yıkılan, yanan veya ağır hasara uğrayan veya uğraması muhtemel olan binalarla imar planları gereğince kamulaştırılmasında zorunluluk bulunan yerlerdeki binalarda oturan ailelere hak sahibi olmaları şartıyla konut yaptırılacağı veya kredi verileceği belirtilmiştir.

16. Hak sahiplerine tanınan haklar Kanun'un 40. maddesinde gösterilen usul ve esaslara göre geri ödemek üzere devletten inşaat kredisi almak veya devlet tarafından afetzede aileler için yapılan veya yaptırılan konutlardan birini, bedeli Kanun'da belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde taksitler hâlinde ödenmek üzere almaktan ibarettir.

17. Söz konusu maddenin dördüncü fıkrasında ise kendisine veya eşine ait o yerde aynı cins müstakil hasarsız başka bir binası veya dairesi olan ailelere bina ve inşaat kredisi verilmeyeceği hükme bağlanmıştır. Anılan fıkra da yer alan "...veya eşine..." ve "...o yerde..." ibareleri itiraz konusu kuralları oluşturmaktadır.

18. Bu itibarla kurallar uyarınca yıkılan, yanan veya ağır hasara uğrayan veya uğraması muhtemel olan binalarla imar planları gereğince kamulaştırılmasında zorunluluk bulunan yerlerdeki binalarda oturan ailelerde, karı veya kocadan herhangi birisinin o yerde aynı cins müstakil hasarsız başka bir binası veya dairesi olması durumunda diğer eş hak sahipleri için Kanun'da belirtilen konut edindirme ya da kredi imkânlarından faydalanamayacaktır.

C. İtirazın Gerekçesi

19. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kurallarla afet nedeniyle yapısı ağır hasar alan veya yıkılan bir kimsenin 7269 sayılı Kanun'da öngörülen imkânlardan sadece eşine ait hasarsız yapı bulunduğu gerekçesiyle mahrum bırakılmasının mülkiyet hakkıyla bağdaşmadığı, eşe ait yapının edinilme şekli ve zamanıyla ilgili olarak herhangi bir ayırım yapılmayarak 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen mal rejiminin gözardı edildiği, bu durumun boşanma hâlinde mağduriyete neden olacağı, ayrıca hak sahipliği için eşe ait o yerde aynı cins hasarsız bir daire veya bina olmaması şartı getirilmekle birlikte "...o yer..." ibaresinin belirsiz olduğu, hak sahipliğinin tespiti bakımından idareye geniş bir takdir yetkisinin tanındığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 5., 7. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1. Kuralların Anayasa'nın Mülga 91. Maddesi Yönünden İncelenmesi

20. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden de incelenmiştir.

21. Kurallar, 7269 sayılı Kanun'a 574 sayılı KHK'nın 2. maddesiyle eklenmiştir. 574 sayılı KHK, 27/8/1999 tarihli ve 4452 sayılı Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu (Yetki Kanunu) kapsamında çıkarılan KHK'lardandır.

22. Yetki Kanunu'nun amacını düzenleyen 1. maddesiyle *“doğal afetlere karşı alınacak önlemlerin belirlenmesi, bu afetler nedeniyle doğan zararların giderilmesi, yeni yerleşim alanlarının kurulması, imar, ihale, müteahhitlik, müşavirlik hizmetleri ile kültür ve tabiat varlıklarını koruma, sivil savunma, mevcut fonların işleyişi ve gerektiğinde ilave fon kurulması, her türlü bağış ve yardımların etkin kullanımı, ekonomik konularda düzenleme,...”* konularında düzenlemelerde bulunmak üzere Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi verilmiştir. Öte yandan anılan Kanun'un 4. maddesinde verilen yetkinin Yetki Kanunu'nun yayımından itibaren üç ay süreyle geçerli olduğu belirtilmiştir.

23. Kurallara konu konut edindirme ya da kredi imkânlarından faydalandırmaya ilişkin düzenlemenin afetler nedeniyle doğan zararın giderilmesine ve yardımların etkin kullanımına yönelik olduğu, dolayısıyla Yetki Kanunu'nun kapsamında kaldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Yetki Kanunu'nun 29/8/1999 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlandığı ve anılan KHK'nın kabul tarihinin 31/8/1999 olduğu gözetildiğinde KHK'nın Yetki Kanunu'nun tanıdığı süre içinde çıkarıldığı da açıktır.

24. Kurallarda yıkılan, yanan veya ağır hasara uğrayan veya uğraması muhtemel olan binalarla imar planları gereğince kamulaştırılmasında zorunluluk bulunan yerlerdeki binalarda oturan ailelerde, karı veya kocadan herhangi birisinin o yerde aynı cins müstakil hasarsız başka bir binası veya dairesi olması durumunda diğer eş hak sahiplerinin Kanun'da belirtilen konut edindirme ya da kredi imkânlarından faydalanamayacakları düzenlenmiştir. Bu yönüyle kişilere Anayasa'nın 57. maddesinde düzenlenen konut hakkı kapsamında sağlanacak imkânlarla ilişkin koşulları düzenleyen kurallar, Anayasa'nın KHK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci Bölüm ve İkinci Bölümünde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/77, K.2021/2, 14/1/2021, §19; AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, §§ 43, 44).

25. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

2. Kuralların İçerik Yönünden İncelenmesi

26. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 57. maddesi yönünden de incelenmiştir.

27. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

28. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri *belirlilik* ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey, kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya

sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır.

29. Anayasa Mahkemesi birçok kararında belirlilik ilkesinin yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade ettiğini, yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olma gibi niteliklere ilişkin gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirliliğin sağlanabileceğini, asıl olanın muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığı olduğunu vurgulamıştır (AYM, E.2011/45, K.2013/24, 31/1/2013; E.2014/118, K.2015/35, 1/4/2015; E.2016/44, K.2016/153, 7/9/2016, § 6; E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 43; E.2017/179, K.2018/106, 8/11/2018, § 10; E.2017/21, K.2020/77, 24/12/2020, § 247; E.2018/112, K.2021/24, 31/3/2021, § 4).

30. 7269 sayılı Kanun'un 29. maddesinin itiraz konusu kuralların da yer aldığı dördüncü fıkrasında *o yerde* kendisine veya eşine ait aynı cins müstakil hasarsız bir konutu olan ailelerin anılan Kanun'da devletten inşaat kredisi almak veya devlet tarafından afetzede aileler için yapılan veya yaptırılan konutlardan birini almak şeklinde düzenlenen yardımdan faydalanamayacakları düzenlenmiştir. Söz konusu fıkrada yer alan itiraz konusu "*...o yerde...*" ibaresinin tabi afetler nedeniyle yıkılan, yanan veya ağır hasara uğrayan veya uğraması muhtemel olan binaların ya da imar planları gereğince kamulaştırılmasında zorunluluk bulunan binaların bulunduğu köy, belde, ilçe gibi yerleşim yerlerini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla itiraz konusu "*...o yerde...*" ibaresinin belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu söylenemez. Nitekim, yargı kararlarında da o yerde ibaresinin yıkılan, yanan veya ağır hasara uğrayan veya uğraması muhtemel olan binalarla imar planları gereğince kamulaştırılmasında zorunluluk bulunan yerlerdeki binaların bulunduğu yer sınırı olarak kabul edildiği görülmektedir (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, E.2007/1224, K.2008/370, 20/3/2008; Danıştay 11. Dairesi, E.2008/9430, K.2011/2405, 30/3/2011; Danıştay 11. Dairesi, E.2007/12815, K.2010/989, 12/2/2010; Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesi, E.2024/9750, K.2025/406, 13/2/2025; Samsun Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi E. 19/10/2018, E.2018/275, K.2018/861; İzmir Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi, E.2021/552, K.2021/1054, 16/11/2021; Ankara Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesi E.2024/739, K.2024/1965, 2/10/2024).

31. Anayasa'nın 5. maddesinde devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak biçiminde sayılmıştır.

32. Anayasa'nın konut hakkını düzenleyen 57. maddesinde ise "*Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler.*" denilmiştir. Anılan maddenin gerekçesinde "*Vatandaşlar için konutun arz ettiği önem dikkate alınarak, devletin konut yapımını destekleyici, planlayıcı rolüne işaret edilmektedir.*" ifadelerine yer verilmiştir.

33. Buna göre devlet, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri almakla yükümlüdür. Bununla birlikte devletin konut yardımı konusundaki yükümlülükleri Anayasa'nın 65. maddesine göre mali kaynakları ile sınırlıdır. Anılan maddeye göre devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.

34. Kanun'da hak sahipliği için gerekli şartları taşıyanların faydalandırıldığı kalıcı konut yaptırılması veya konut kredisi verilmesi imkânının öncelikle hukuki niteliğinin ortaya konulması gerekmektedir. Kurallarla öngörülen imkân, Kanun'un 29. maddesinin birinci fıkrası kapsamında sayılan afetler nedeniyle barınma imkânından yoksun kalan hak sahibi ailelerin acil konut ihtiyaçlarını gidermek için öngörülmüş bir sosyal yardım olup kişilerin barınma ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmaktadır.

35. Afet nedeniyle barınma ihtiyacından yoksun kalan kişilere kalıcı konut imkânı sağlanmasının amaca uygun bir düzenleme olduğu açıktır. Öte yandan kurallarla konut yardımının konutu hasar gören kişilerin tamamına değil, devletin mali kaynaklarının sınırlılığı gözetilerek Kanun'un 29. maddesinin birinci fıkrası kapsamında kalan binaların bulunduğu yerde başkaca hasarsız konutu olmayan ailelere tanındığı anlaşılmaktadır.

36. Afetin meydana geldiği veya gelmesi muhtemel olan yerlerde bir an önce olağan hayat düzenine dönülmesinin sağlanması amacıyla, konut imkânından tamamen yoksun kalan ailelere öncelik tanınması ve bu ölçütün belirlenmesinde kendisinin yanında *o yerde* -edinme şekline bakılmaksızın- eşe ait aynı nitelikte hasarsız konutun bulunup bulunmadığının dikkate alınması kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Dolayısıyla kuralların devletin konut hakkından kaynaklanan pozitif yükümlülüğüyle bağdaşmayan bir yönü bulunmamaktadır.

37. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 5. ve 57. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 7. ve 35. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'un 31/8/1999 tarihli ve 574 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesiyle değiştirilen 29. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "...veya eşine..." ve "...o yerde..." ibarelerinin Anayasa'nın mülga 91. maddesi yönünden ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE 22/4/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Esas Sayısı : 2024/93
Karar Sayısı : 2025/98

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye

Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye

Selahaddin MENTEŞ

Üye

İrfan FİDAN

Üye

Kenan YAŞAR

Üye

Yılmaz AKÇİL

Üye

Ömer ÇINAR

Üye

Metin KIRATLI